

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

Klasa

Imię i nazwisko

Dostosowanie wymagań

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy: 170 minut

Liczba punktów do uzyskania: 70

Instrukcja dla zdającego

1. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
2. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Pisz czytelnie. Fragmenty nieczytelne nie zostaną ocenione.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla nauczyciela.
7. W górnej części strony wpisz swoje dane.

Życzymy powodzenia!

MARZEC
2018 ROK

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstów i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile jesteś proszona/y.

Zadanie 1.

Lucyna Stetkiewicz *Książka literacka jako narzędzie komunikowania*

Książka jest narzędziem do rozpowszechniania słowa - jedynym, a w każdym razie najskuteczniejszym, jakim ludzkość rozporządzała aż do chwili pojawienia się w XX wieku audiowizualnych środków przekazu.

Dla Roberta Escarpita¹ jest to *myśl zamrożona w piśmie*, którą odbiorca ożywia w dowolnym miejscu i dowolnym czasie przez odczytanie. Można zatem przyjąć, że książka jest przedmiotem i procesem. Przedmiot to tekst, czyli zamknięta w jakąś formę treść, funkcja zaś to przeznaczenie tego tekstu: czy pełni funkcje przedmiotu dekoracyjnego, czy jest tekstem użytkowym, czy też dostarcza przyjemności estetycznych i emocjonalnych.

Jako przedmiot książka może pełnić funkcję lokaty kapitału (białe kruki, pięknie wydane pozycje okolicznościowe), dekoracji wizualnej (ładnie oprawione tomy stojące na półkach) i symbolu statusu społecznego właściciela lub jego snobizmu. W tych przypadkach książki nie są gromadzone dla swojej treści czy walorów estetycznych. Daleko ważniejsze są jej funkcje jako procesu. W pierwszym sensie określiłabym książkę jako *przedmiot martwy* wykorzystywany niezgodnie ze swoimi funkcjami, w drugim jako *przedmiot ożywiony* będący uczestnikiem procesu wielopoziomowej i złożonej komunikacji społecznej.

Książka musi być *dyspozycyjna*, umożliwiając jej odbiór zróżnicowanej czasowo i kulturowo publiczności czytającej. W związku z tym akt lektury odbywa się na dwóch płaszczyznach. Na jednej płaszczyźnie czytelnik wydobywa z tekstu jego opowieść. Jest to płaszczyzna najważniejsza dla czytelnika ludycznego². Dla znawców literatury równie ważna, o ile nie ważniejsza, jest płaszczyzna formy i książkę, której treść jest poznawalna i zrozumiała już po pierwszej lekturze przez wszystkich czytelników, uznają za utwór mniej wartościowy estetycznie. Jednak dla Escarpita nawet takie książki mogą odzyskać swoją moc. Dzieje się tak na przykład z książkami napisanymi na tyle dawno, że informacje kulturowe w nich przekazane stały się dla czytelnika nowym interesującym wyzwaniem poznawczym. Mogą one też nabierać nowych sensów i z całą pewnością w XXI wieku inaczej niż jego współcześni odczytujemy kroniki Wincentego Kadłubka³. Szukamy w nich już nie informacji faktograficznych, ale obrazu epoki i śladów otoczki kulturowej czasu, w którym powstały. Escarpit tę cechę książki nazywa „zdolnością twórczej zdrady”. Żywotność dzieła literackiego polega na aktualizowaniu, projektowaniu i nadawaniu jej nowych sensów przez kolejne pokolenia czytelników. Utwór jest tym bardziej literacko wartościowy, im bardziej jest podatny na tę zdradę, czyli im większą ma zdolność komunikowania.

Na podstawie: Lucyna Stetkiewicz, *Kulturowi wszystkożercy sięgają po książkę*, Toruń 2011, s.116-118

¹ Robert Escarpit – współczesny francuski pisarz, historyk i socjolog literatury.

² Ludyczny (łac. ludus – gra, zabawa)- skłonny do zabawy, rozrywki.

³ Wincenty Kadłubek- żył w latach ok. 1150 – 1223, autor *Kroniki* dziejów Polski, uważany za jedną z ważnych postaci w dziejach literatury i historiografii polskiej. W XIX i XX wieku uczeni zanegowali wiarygodność podań o początkach Polski, a także podważyli autorytet Kadłubka jako rzetelnego historyka. Jednocześnie bardzo wysoko ocenili jego umiejętności literackie, wiedzę prawniczą, retoryczną czy filozoficzną.

Zadanie 1.1. (0–1)

Ze zdania rozpoczynającego 3. akapit wypisz frazeologizm i objaśnij jego znaczenie zgodne z tematyką akapitu.

A. Frazeologizm:

B. Znaczenie:

Zadanie 1.2. (0–1)

Przeredaguj pierwsze zdanie 2. akapitu w taki sposób, aby pozbawić je sformułowań metaforycznych. Pamiętaj, żeby zachować sens zdania.

.....
.....

Zadanie 1.3. (0–1)

Określ, czy podane sentencje są zgodne z sensem tekstu. Wpisz TAK, jeżeli sentencja jest zgodna z sensem tekstu, albo NIE – jeśli nie jest zgodna.

A. "Czytanie dobrych książek jest niczym rozmowa z najwspanialszymi ludźmi minionych czasów" <i>Kartezjusz</i>	
B. "Książki są jak towarzystwo, które sobie człowiek dobiera" <i>Monteskiusz</i>	
C. „Książka nie warta tego, by ją dwa razy przeczytać, nie jest warta, by przeczytać ją raz” <i>Karol Juliusz Weber</i>	
D. „Pokój bez książek jest jak ciało bez duszy” <i>Cyceron</i>	

Zadanie 1.4. (0–1)

Na podstawie 2. i 3. akapitu podaj trzy przykłady takiego zastosowania książki, kiedy staje się ona *przedmiotem martwym*.

-
-
-

Zadanie 1.5. (0–2)

Podaj przykład utworu powstałego w tej samej epoce, co kroniki Wincentego Kadłubka. Odwołując się do treści wybranego utworu uzasadnij stwierdzenie z artykułu, że *informacje kulturowe w nim przekazane mogą być dla czytelnika wyzwaniem poznawczym*.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 1.6. (0–2)

Podaj trzy argumenty uzasadniające stwierdzenie, że tekst jest napisany stylem naukowym.

1.
2.
3.

Zadanie 1.7. (0–3)

Napisz streszczenie logiczne tekstu liczące od 40 do 60 słów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.

Andrzej Zawada *Między sławą i chwałą*

Marszałek Józef Piłsudski był wielbicielem poezji Juliusza Słowackiego. Niejednokrotnie cytował strofy poety w odczytach i okolicznościowych przemówieniach. Szczególnie wyrazistym przykładem pojmowania poezji autora *Balladyny* jako najtrafniejszego wyrazu świadomości narodowej jest z pewnością *Przemówienie przy składaniu prochów Słowackiego do grobów wawelskich*, wygłoszone 28 czerwca 1927 roku. Skonstruowane ono zostało jako laudacja na cześć wieszce tej poezji, która rzeczywiście w myśleniu i działaniu Marszałka spełniała rolę lapidarnej i metaforycznej pamięci, przechowującej kanon narodowych imponderabiliów⁴. W mowie tej Piłsudski raz po raz przywoływał cytaty, aż zakończył pamiętnym dla wielu świadków rozkazem: „W imieniu rządu Rzeczypospolitej polecam panom odnieść trumnę do krypty królewskiej, by królom był równy”.

⁴ rzeczy nieuchwytnie, niematerialne i niedające się dokładnie zmierzyć lub obliczyć (np. uczucia), mogące jednak wywierać wpływ na pewne sprawy

Podjęcie Marszałka do tradycji literackiej, obecność tej tradycji w jego świadomości żołnierza, za jakiego przede wszystkim się uważał, i polityka, możemy widzieć jako charakterystyczne, znamienne dla epoki. W wolnej Polsce Piłsudski reprezentował starsze pokolenie, którego młodość upłynęła na walce o tę wolność i dla którego zwycięstwo miało wartość najwyższą na świecie. Biblią celów i reguł tej walki oraz projektem wolnej Polski była dla owego pokolenia poezja wielkich romantyków.

Z tą prawdą ostatnich romantyków spierał się młody Jan Lechoń w znanym fragmencie wiersza *Herostrates*: „A wiosną - niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę”.

W roku 1918, a także w kilku latach następnych, poezja polska ostentacyjnie i gorliwie kontestowała obowiązujące przez ostatnich sto kilkadziesiąt lat kanony. Kontestacja ta nie została ograniczona do tematycznego i strukturalnego kształtu poezji, ale rozszerzano ją również na style odbioru i media przekazu. Przecież nie przypadkiem futuryści organizowali masowe wiece literackie, jakie po drugiej wojnie światowej otrzymały nazwę happeningów. Nie przypadkiem też powstała w Warszawie kawiarnia poetycka. Serwowanie wierszy jako uzupełniającego deseru czy używki, oprócz kawy, koniaku, likierów, ciastek i cygar czy papierosów, nie jest w stanie nie tylko zdziwić, ale nawet zwrócić uwagi znudzonego konsumenta kultury początku XXI wieku. Ale wówczas, w roku 1918, była to propozycja szokująca: poezja dopiero co obracała się w salonach, a jeśli nie w salonach, to w studenckich bursach i w więziennych celach. We wszystkich tych miejscach pełniła tę samą rolę – integrowała i posilała patriotycznie. Teraz z dnia na dzień utraciła wartość posiłku i zaczęto podawać ją na deser.

Andrzej Zawada, *Oset, pokrzywa. Szkice o literaturze*, Wrocław 2011, s. 13-15

Zadanie 2.1. (0–1)

Na podstawie 1. akapitu wymień wszystkie uzasadnienia wysokiej oceny twórczości Słowackiego formułowane przez Józefa Piłsudskiego.

.....

.....

.....

Zadanie 2.2. (0–2)

Scharakteryzuj na podstawie tekstu mentalność dwóch pokoleń literatów żyjących w odrodzonej Polsce. Uzupełnij tabelę.

	Starsze pokolenie	Młode pokolenie
tematyka poezji		
stosunek do romantyków		
media /miejsca przekazu poezji		

Zadanie 2.3. (0–1)

Wypisz dwa przykłady personifikacji odnoszące się do poezji.

.....

Zadanie 2.4. (0–1)

Dokończ zdanie, dobierając sformułowania oznaczone literą i cyframi:

Stwierdzenie *Serwowanie wierszy jako uzupełniającego deseru czy używki, oprócz kawy, koniaku, likierów, ciastek i cygar czy papierosów* jest nacechowane

A. ironicznie, żartobliwie,	ponieważ	1. wyraz <i>serwowanie</i> nie pasuje do wierszy.
		2. wyraz <i>serwowanie</i> podkreśla wagę wierszy.
B. podniośle, poważnie,		3. wyraz <i>uzupełniający</i> podkreśla wartość poezji.
		4. wyraz <i>uzupełniający</i> zaniża wartość poezji.

Zaznacz kółkiem właściwą literę oraz cyfrę/cyfry

A / B

1 / 2 / 3 / 4

Zadanie 2.5. (0–2)

Jakie funkcje w kompozycji tekstu pełni przywołanie informacji o wierszu *Herostrates* Jana Lechonia? Zaznacz trzy trafne sformułowania.

Przywołanie informacji o wierszu *Herostrates* Jana Lechonia

- A. służy zaciekawieniu czytelnika.
- B. jest wprowadzeniem do nowej kwestii.
- C. wpływa na spójność tekstu.
- D. przybliża odbiorcy postać Jana Lechonia.
- E. decyduje o klamrowej kompozycji tekstu.
- F. pozwala na wprowadzenie zasady porównywania i kontrastowania w dalszej części tekstu.
- G. zawiera nową informację o młodym pokoleniu literatów.

Zadanie 2.6. (0–1)

Wyjaśnij końcowe stwierdzenie autora, że po roku 1918 literatura z *dnia na dzień utraciła wartość posiłku i zaczęto podawać ją na deser.*

.....

.....

.....

Zadanie 2.7. (0–1)

Wypisz z tekstu przykład liczebnika

- a. głównego
- b. porządkowego

Zadanie 3.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1: Jakie mogą być konsekwencje wyborów życiowych? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu książki *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall i innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem* (fragmenty)

W tym czasie Profesor był chirurgiem w Radomiu, w szpitalu św. Kazimierza. Do tego szpitala codziennie przywożono jakiegoś rannego partyzanta. Partyzanci mieli przeważnie przestrzelone brzuchy - tych z postrzałem w głowę trudno było dowieźć do szpitala. Operował więc żołądki, śledziony, pęcherze i jelita grube, trzydzieści, czterdzieści brzuchów potrafił zoperować w ciągu dnia. Latem czterdziestego czwartego zaczęto dowozić klatki piersiowe, bo powstał przyczółek w Warce.(...)

Istnieje bliski i logiczny związek między sercami spod Warki a wszystkimi innymi, które operował potem, włączając w to, naturalnie, i serce pana Rudnego, majstra z dziedziny maszyn pasmanteryjnych, i serce pani Bubnerowej (...), i serce pana Rzewuskiego, prezesa Automobiklubu, i wiele, wiele innych serc. Rudnemu przeszczepiono żyłę z nogi do serca, żeby dać szerszą drogę krwi - w chwili gdy zaczynał się zawał. Rzewuskiemu przeszczepiono taką żyłę, gdy zawał już trwał. Pani Bubnerowej zmieniono kierunek biegu krwi w sercu...

Czy pan Profesor przed taką operacją się boi? O, tak. Boi się bardzo. Czuje strach tutaj, o, tu, pośrodku. I za każdym razem ma nadzieję, że w ostatniej chwili stanie się coś, co mu przeszkodzi: interniści zabronią, pacjent się rozmyśli, może nawet on sam ucieknie z gabinetu... Czego się boi pan Profesor? Pana Boga? O, tak. Pana Boga boi się bardzo, ale nie najbardziej na świecie. Że pacjent umrze? Tego też, ale wie - wszyscy wiedzą - że bez operacji umrze i tak, to pewne. Więc czego się boi? Boi się, że koledzy powiedzą: ON EKSPERYMENTUJE NA CZŁOWIEKU. A to jest najgorsze oskarżenie ze wszystkich, jakie mogą paść. (...)

Profesor jest zupełnie sam. Tuż obok, za drzwiami, siedzi na krześle doktor Edelman i pali papierosa. W czym jest bowiem rzecz? Rzecz w tym, że to Edelman powiedział, iż można operować Rzewuskiego mimo zawału, i gdyby nie jego słowa, nie byłoby całej sprawy. Nie byłoby i Rudnego zresztą, którego Profesor zoperował, gdy zawał miał nastąpić lada moment, a wszystkie podręczniki kardiologii stwierdzają, że to jest właśnie ten stan, gdy operować nie wolno. Nie byłoby pomysłu z odwróceniem krwioobiegu pani Bubnerowej (...).

Profesor przystępuje do operacji. Do tamtej, na sercu pani Bubnerowej. To logiczne nawet, że Profesor wspomina teraz tamtą operację: chce sobie dodać otuchy. (Wtedy też wszyscy mówili im: "Przecież to nonsens, przecież to serce zadławi się krwią...") Na sali jest cisza. Profesor podwiązuje główną żyłę, żeby zatrzymać drogę odpływu krwi i zobaczyć, co będzie się działo... Czekaj... Serce pracuje normalnie. Łączy teraz aortę główną z żyłami specjalnym pomostem, krew tętnicza zaczyna płynąć do żył. Znowu czeka. Serce drgnęło. Drugi skurcz. Potem jeszcze parę szybkich skurczów i serce zaczyna pracować powoli, miarowo. Niebieskie żyły stają się czerwone od tętnicznej krwi i zaczynają tętnić, a krew odpływa - nikt nie wie dokładnie, którędy, ale znajduje sobie ujście mniejszymi spływami. Jeszcze kilkanaście minut w ciszy. Serce wciąż pracuje bez zakłóceń... Profesor kończy w myśli tamtą operację i uprzytamnia sobie z radością jeszcze raz, że Bubnerowa żyje.

O udanej operacji Rudnego głośno było w całej prasie. O odwróconym krwioobiegu Bubnerowej opowiedział na zjeździe kardiologów w Bad Nauheim i wszyscy wstali z miejsc, i klaskali mu.

Na podstawie: Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*, Kraków 1977

Temat 2: Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę i uzasadnij ją. Praca musi liczyć co najmniej 250 słów.

Kazimierz Wierzyński

Ogrodnicy

Ogrodnicy rzeźbią ziemię,
Poprawiają jej rysy:
Chcą upiększyć moją najpiękniejszą,
Ugładzić moją niespokojną,
Uleczyć moją zatrutą.

Ale nad ziemią przewłóczyła się Historia,
W szkołach uczą pisać ją przez duże H,
Budują z marmurów pałace Historii,
Elektryfikują wielkie prowincje Historii,
Dają koncerty skrzypcowe Historii,
Straszne koncerty
Na głuchoniemych instrumentach:
Z futerałów zgubiono dźwięk.

A ogrodnicy plewią.
Japończycy w deszczu, pod parasolem,
Starcy francuscy w ogródku nad Mozą⁵,
Baby hiszpańskie w żebraczych kamieniach,
Plewią w kibucach⁶ Izraela,
Plewią na Cejlonie.

Chcą wyplewić maleńkie półko pod niebotyczną ścianą Historii,
Zielony kwadrat pod wszechwidzącym oknem Historii,
Zasadzić pieczarki w piwnicy Historii,
Ustawić donice na tarasie Historii,
Wyrzeźbić instrument zgubiony w Historii.

Co wy robicie, nic się nie zmieni,
To przecież pinezka⁷ pod stopą słonia.

A oni plewią.
Chcą upiększyć moją najpiękniejszą,
Ugładzić moją niespokojną,
Uleczyć moją zatrutą,
Ogrodnicy, geohumaniści.

Kufier na plecach, 1964

⁵ Moza- rzeka we Francji, Belgii i Holandii, ważna droga wodna

⁶ Kibuc (hebr.)- spółdzielnia rolnicza w Izraelu

⁷ Pinezka (z franc)- krótki gwóźdź z płaską, szeroką główką

WYPRACOWANIE

na temat nr

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)

WYNIKI

Tabelę wypełnia nauczyciel

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 – 3 – 6		
	B.	0 – 4 – 8 – 12 – 18		
interpretacja	A.	0 – 3 – 6 – 9		
	B.	0 – 5 – 10 – 15		
	C.	0 – 2 – 4		
	D.	0 – 3 – 6		
	E.	0 – 1 – 2		
	F.	0 – 2 – 4		
	G.	0 – 3 – 6		
	H.	0 – 2 – 4		